

Rutin för hantering av vårdens farliga avfall

**Handbok för hantering av farligt avfall inom
Folktandvården samt inom Hälso- och sjukvården,
Region Norrbotten**

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Innehåll

Kontaktpersoner	3
Hälso- och sjukvårdens samt Folk tandvårdens farliga avfall.....	3
Sortering/Ansvar.....	3
Generella anvisningar.....	3
Transportemballage och etiketter	3
Förvaring på enhet.....	4
Transporter inom vårdinrättningen.....	4
Central förvaring på sjukhus	5
Dokumentation	5
Bestämmelser för transport av farligt gods på väg.....	5
Vid transport från Hälso central och Folk tandvårdsklinik	5
Smittförande avfall	6
Definition.....	6
Exempel.....	6
Emballering och märkning	6
Förvaring	6
Skärande/stickande smittförande avfall.....	7
Definition.....	7
Exempel.....	7
Emballering och märkning	7
Förvaring	7
Biologiskt avfall	8
Definition.....	8
Exempel.....	8
Emballering och märkning	8
Förvaring	8
Läkemedelsavfall.....	9
Övrigt läkemedelsavfall.....	9
Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt	10
Avfallshantering narkotika – gul behållare	10
Näringslösningar, sprit mm - spola ut i avlopp	10
Tekniska lösningar – kemiskt avfall.....	11
Förpackningar – till återvinning	11
Referenslista	11

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Kontaktpersoner

Kontakt	Roll	Telefon
Jenny Hallergren Norlin	Miljösamordnare	(0920-2)84338
Daniel Olsson	Säkerhetsrådgivare för transport av farligt gods	(0920-2)84969
Susanne Edman	Vårdhygien	(0920-2)80068
Karina Flodström	Närsjukvårdens ledningsstab	(0920-2)84315
Lena Fleuron	Miljösamordnare Folk tandvården	(0920-2)84186
Eva Pettersson	Läkemedelssektionen	(0920-2)82154
Bertil Frankkila	Miljöledare	(0920-2)84234

Hälso- och sjukvårdens samt Folk tandvårdens farliga avfall

Vårdens farliga avfall, som enligt lagar och förordningar, ska särskiljas och särbehandlas vid hantering, transport och slutbehandling är:

- Smittförande avfall
- Skärande/stickande smittförande avfall
- Biologiskt avfall
- Cytostatika och läkemedel med bestående toxisk effekt
- Övrigt läkemedelsavfall

För dessa avfallstyper finns särskilda behållare som uppfyller krav på slagtålighet och täthet.

Sortering/Ansvar

Vårdens farliga avfall ska sorteras där det uppstår.

Avsändaren av det farliga avfallet säkerställer att behållaren är korrekt förseglad och uppmärkt med korrekta uppgifter på etiketten.

Enhetschefer/motsvarande ansvarar för riskbedömning på arbetsplatsen.

Vid tveksamhet ska kontakt tas med miljösamordnare eller hygiensköterska.

Generella anvisningar

Transportemballage och etiketter¹

Transportemballage

Allt vårdens farliga avfall ska förvaras i behållare avsett för den typen av avfall.

- **Skärande/stickande smittförande:** Gul behållare (Folk tandvården har även egna behållare för kanyler som beställs från avtalad firma)
- **Smittförande:** Gul behållare
- **Läkemedel¹:** Gul behållare 6-65 liter
- **Biologiskt:** Svart behållare

¹ Cytostatika och läkemedelsförorenat avfall samt vanligt läkemedelsavfall.

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Behållare kan fyllas till påfyllnadsgränsen, men absolut inte över, innan låsning av locket för transport.

Behållaren ska förslutas så att avfall eller smittämnen inte kan läcka ut vid transport. Transportförslutningen skall vara utformad på ett sådant sätt att den inte går att återöppna.

Stängningsinstruktioner transportemballage

Stängningsinstruktioner för alla transportemballage återfinns på Insidans Miljöside².

Etiketter och märkning

Alla behållare ska vara märkta med godkänd etikett.

De behållare som används för ett annat innehåll än den etikett som är förklustrad alternativt saknar etikett måste märkas med korrekt etikett. Ny etikett för använd avfallstyp klistras då **över** den förklustrade etiketten

Det avfall som anges på etiketten får läggas i behållaren.

Beställning av avfallsbehållare och etiketter

Alla gula och svarta behållare samt etiketter beställs från Länservice³.

Även mindre förvaringsburkar för lösa tabletter och flytande läkemedel kan beställas från Länservice. Observera att detta inte är transportgodkända behållare utan de måste sedan sättas i en gul behållare märkt ”Cytostatika och läkemedelsförorenat avfall”.

Sammanställning över vilka artikelnummer som gäller för de olika avfallsbehållarna och etiketterna återfinns på Insidans Miljöside⁴.

Folktandvården har egna rutiner.

Etiketter beskrivna i det här dokumentet beställs av enheten om de har en stor förbrukning av etiketter.

Behövs endast ett fåtal etiketter så tar enheten kontakt med miljösamordnaren. Etiketter för flytande kemiskt avfall distribueras av miljösamordnaren.

Förvaring på enhet¹

Avfallet förvaras i desinfektionsrum/motsvarande som har tvättställ, golvbrunn och tappställe för varmt och kallt vatten.

Avfallet ska vara oåtkomligt för obehöriga.

Se kapitel för respektive avfallstyp för att se hur länge avfallet kan stå i rumstemperatur.

Transporter inom vårdinrättningen¹

Transportvagn som används skall vara lätt att rengöra och tåla desinfektion.

Rengöring skall ske regelbundet enligt gällande lokal städrutin för vårdpersonal och vid förorening.

Vid behov ska desinfektion göras.

² [Insidan – Ledning & Styrning – Miljö – Avfall – Hantering av farligt avfall – Mer hos oss – Stängningsanvisningar behållare vårdens farliga avfall](#)

³ [Via varubeställningssystemet MACK](#)

⁴ [Insidan – Ledning & Styrning – Miljö – Avfall – Hantering av farligt avfall – Mer hos oss – Lathund med beställningsnummer i MACK](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Central förvaring på sjukhus^{II}

Det centrala utrymmet där det smittförande avfallet förvaras ska ha en varningsskylt med den internationella symbolen för biologisk fara. Varningsskylten ska kompletteras med en tilläggs skylt som har texten "Smittförande avfall" i svart på gul botten

Utrymmet ska hållas kylt, vara lätt att rengöra och tåla desinfektion. I rummet ska finnas golvavlopp. Tappställe för varmt och kallt vatten ska finnas i rummet eller intilliggande rum.

Det ska finnas möjligheter att frysa biologiskt avfall och smittförande avfall.

Utrymmet ska rengöras minst varannan vecka och vid förorening. Desinfektion ska ske vid behov.

Utrymmet ska hållas låst.

Dokumentation^I

En godsdeklaration ska alltid skickas med externa transporter av farligt gods eller farligt avfall.

Ansvarig för att fylla i deklARATIONEN är den personen som skickar iväg avfallet för transport utanför sjukhuset, hälsocentral eller annan enhet som inte ligger inom ett sjukhus. Original av deklARATIONEN skickas med chauffören och en kopia sparas på enheten.

- Godsdeklarationsblankett finns på Insidans miljöside⁵.
- Kopia av godsdeklARATIONEN sparas i tre år^{III}.

Bestämmelser för transport av farligt gods på väg^I

ADR är den europeiska överenskommelsen om transport av farligt gods på väg. Denna förordning reglerar vad som måste uppfyllas för transport av farligt gods och farligt avfall.

Avsändaren, som skickar iväg det farliga godset/avfallet externt, ansvarar för att:

- Godset är förpackat i tygodkända emballage. (Gula och svarta behållare för vårdens farliga avfall).
- Kollin är märkt med innehållets UN-nummer.
- Kollin är märkt med etikett för rätt avfallstyp.
- Godsdeklaration är ifylld och bifogad.

Vid transport från Hälsocentral och Folktandvårdsklinik

Vid transport av behållare som är mindre än 6 liter ska transportkartong användas. Transportkartong finns att beställa från Länservice³.

Både avfallsbehållare och transportkartong ska vara märkta med korrekt etikett för det avfall som behållarna och kartongen innehåller.

Transportkartongen ska även vara märkt med ordet "Overpack".

⁵ [Insidan - Ledning & styrning - Miljö - Avfall - Hantering av farligt avfall - Blankett för godsdeklaration vårdens farliga avfall](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Smittförande avfall

Definition¹¹

Avfall som är eller bedöms kunna vara förorenat med organiskt material från vård eller undersökning av människor med känd eller kliniskt misstänkt sjukdom som är orsakad av mikroorganismer som tillhör riskklass 3-4 och/eller mikroorganismer som är framodlade och tillhör riskklass 2-4 i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd^{IV}.

Smittförande avfall är också avfall med stickande/skärande egenskaper som varit i kontakt med kroppsvätskor.

Exempel⁶

- Kraftigt nedblodat eller varigt material från patient med konstaterad eller kliniskt misstänkt blodburen smitta
- Provrör som innehåller blod och blodbeståndsdelar, vävnad eller vävnadsvätska
- Dränagepåsar, engångssugpåsar, kasserat blod i blodpåsar – slutna system som kan spricka vid komprimering av avfallet

Emballering och märkning

Behållaren ska vara märkt med etikett för Smittförande avfall.

Se generella anvisningar för [transportemballering och etiketter](#).

Förvaring¹¹

- Öppen behållare förvaras i desinfektionsrum/motsvarande.
- Stängd behållare ska förvaras i kylt utrymme (+8 °C) från dag två till dag sju.
- Från och med dag åtta ska behållaren frysas.
- Fryst smittförande avfall får inte förvaras längre än ett år.

⁶ För mer exempel på hur vårdens farliga avfall ska hanteras – se [Insidan – Ledning & Styrning – Styrande dokument – Miljö – Avfall inom vården A-Ö](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Skärande/stickande smittförande avfall

Definition

Se [definition](#) för Smittförande avfall.

Exempel⁷

- Använda kanyler
- Knivblad, lancetter och rakblad.
- Suturnålar.
- Rotkanalsfilar.
- Tandregleringsbågar.
- Brytampuller.

Emballering och märkning

Behållaren ska vara märkt med etikett för Skärande/stickande smittförande avfall.

Se generella anvisningar för [transportemballering och etiketter](#).

Folktandvården har egna behållare för kanyler som beställs från avtalad leverantör.

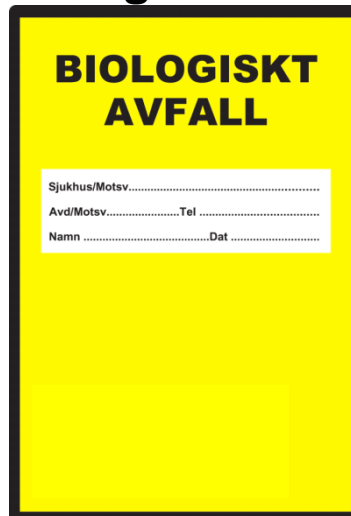
Förvaring¹¹

Skärande/stickande/smittförande avfall behöver inte kylförvaras och får förvaras i rumstemperatur i högst tre år.

⁷ För mer exempel på hur vårdens farliga avfall ska hanteras – se [Insidan – Ledning & Styrning – Styrande dokument – Miljö – Avfall inom vården A-Ö](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-Id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Biologiskt avfall

Definition^V

Med biologiskt avfall avses fast ämne eller fast substans från människa. Detta gäller inte för biologiskt avfall som omfattas av begravningslagen (SFS 1990:1144) eller foster eller abortmateriel som omhändertagits efter abort.

Exempel^V

- Vävnader
- Organ
- Identifierbara kroppsdelar
- Kasserade anatomiska preparat

Med preparat och kroppsdelar menas avfall som kan vara estetiskt stötande. Hit räknas till exempel inte avfall som naglar och hår.

Emballering och märkning

Behållaren ska vara märkt med etikett för Biologiskt avfall.

Se generella anvisningar för [transportemballering och etiketter](#).

Om biologiskt material ligger i en fixeringsvätska baserad på aldehyder, ska vätskan avskiljas före emballeringen. För hantering av kemikalieavfall, se separat rutin⁸.

Förvaring^V

- Högst ett dygn i rumstemperatur.
- Mindre än fem dygn i kylt utrymme (2-8 °C).
- Längre förvaring än fem dygn ska ske i frys.
- Fryst biologiskt avfall bör inte förvaras längre tid än ett år, innan det skickas till förbränning.

⁸ [Insidan - Ledning & styrning - Styrande dokument - Miljö - Avfallshantering kemikalier](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Läkemedelsavfall

**CYTOSTATIKA OCH
LÄKEMEDELSFÖRORENAT
AVFALL**

Sjukhus/Motsv.....
 Avd/Motsv..... Tel
 Namn

Övrigt läkemedelsavfall

Definition^{VI}

Avfall från substans eller kombination av substanser.

1. som tillhandahålls med uppgift om att den har egenskaper för att förebygga eller behandla sjukdom hos människor eller djur, eller
2. som kan användas på eller tillföras människor eller djur i syfte att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner genom farmakologisk, immunologisk eller metabolisk verkan eller för att ställa diagnos.

Exempel

Läkemedel i originalförpackning, lösa tabletter, kapslar, ampuller, färdigberedda lösningar och flytande läkemedelsrester.

Emballering och märkning

Behållare för vårdens farliga avfall ska vara märkt med etikett för Cytostatika och läkemedelsförorenat avfall.

Det som sätts i den gula behållaren ska vara emballerat på följande vis:

- Lösa tabletter samlade i en mindre förpackning (inte gul behållare för farligt avfall).
- Lösa tabletter.
- Tabletter i originalförpackning. Endast blisterkartor. Asknen återvinns som pappersförpackning.
- Flytande läkemedel i originalförpackning/flaska om flaskan är full.
- Flytande läkemedel samlade i mindre förpackning (inte gul behållare).
- Proppade sprutor, fulla med läkemedel.

Förpackningar beställs via Länservice⁴ eller använd återvunna

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

förpackningar av lämplig typ som märks med texten ”Läkemedelsavfall”.
Gäller både tabletter och flytande läkemedel.

Viktigt att avfallet har ”fast form” när det läggs i gul behållare. Flytande avfall **måste** vara i en tätslutande förpackning.

Se generella anvisningar för [transportemballering och etiketter](#).

Förvaring^{VII}

Läkemedel ska förvaras enligt tillverkarens anvisningar i ett särskilt förråd som är anpassat till verksamhetens inriktning och omfattning. Läkemedlen ska vara oåtkomliga för obehöriga.

Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt^{VIII}

Definition

Läkemedel som är Cytostatika (ATC-kod L01) samt läkemedel med bestående toxisk effekt och annat avfall som har varit i kontakt med dessa typer av läkemedel.

Exempel

- Cytostatika
- Antibiotika
- Vacciner
- Hormoner och antivirala läkemedel

Annat som varit i kontakt med ovan nämnda läkemedel som ampuller, injektionsflaskor, infusionspåsar, använda kanyler och aggregat, engångsprutor, engångshandskar, och bomullstussar.

Transportemballering och märkning

Avfallet läggs i plastpåse och placeras därefter i gul behållare avsedd för Cytostatika och läkemedelsförorenat avfall.

Se generella anvisningar för [transportemballering och etiketter](#).

Förvaring

Behållaren ska finnas så nära hanteringen av det farliga avfallet som möjligt och hållas så stängd som möjligt.

Behållaren ska vara av sådan storlek att den snabbt kan fyllas och avyttras.

Avfallshantering narkotika – gul behållare

Aidentifiera och blanda narkotika med övriga läkemedel. Gäller både flytande narkotika och tabletter/ampuller. Originalförpackning får inte läggas i gul behållare för cytotatika och läkemedelsförorenat avfall.

Näringslösningar, sprit mm - spola ut i avlopp

Näringslösningar och fysiologiska saltlösningar utan tillsats, samt M-sprit, ryggsprit och sprit (etanol) ska hällas i avloppet. Den tomma påsen eller sprutan kastas i energiåtervinning (brännbart).

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0

Tekniska lösningar – kemiskt avfall

Tekniska lösningar ska sorteras som kemiskt avfall. Se separat rutin⁹.

Förpackningar – till återvinning

Tomma glasburkar, glas/plastflaskor, blisterkartor och ytterförpackningar till tabletter/kapslar läggs i förpackningsåtervinning.

Referenslista

^I MSBFS 2012:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng, MSB

^{II} SOSFS 2005:26 Hantering av smittförande avfall från hälso- och sjukvården, Socialstyrelsen

^{III} Avfallsförordningen (2011:927)

^{IV} AFS 2005:1 Mikrobiologiska arbetsmiljörisker – smitta, toxinpåverkan, överkänslighet

^V SOSFS 2001:8 Socialstyrelsens allmänna råd om försiktighetsmått vid hantering och märkning av sådant biologiskt avfall som kan medföra olägenhet för människors hälsa enligt miljöbalken

^{VI} Läkemedelslagen 1992:859

^{VII} SOSFS 2000-1 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkemedelshantering i hälso- och sjukvården

^{VIII} AFS 2005:05 Cytostatika och andra läkemedel med bestående toxisk effekt, Arbetsmiljöverket

⁹ [Rutin för avfallshantering kemikalier.](#)

Process Samordna landstingets miljöarbete	Faktaägare Framtagning miljöhandlingar	Godkänd av Jenny Hallergren Norlin	Upprättad av Jenny Hallergren Norlin
Dokumenttyp Rutin	Dokument-id ARBGRP29-4-49	Godkänt datum 2017-12-18	Version 7.0